

PILVINEN PÄIVÄ

JA PEHMEÄ VALO

Miten valaiset henkilön pilvisenä päivänä, jos haluat kasvoille valoa ja varjoa? Tiina Puputti kertoo ratkaisuksistaan, jotka voit toteuttaa pienellä valaisukalustolla. TEKSTI JA KUVAT **Tiina Puputti** MALLI **Jaakko Sudenniemi**

PILVISENÄ päivänä vallitsevan valon luonne on pehmeää, eikä sillä ole oikein suuntaa. Tiivis pilviverho peittää suoran auringonvalon, ja valo lankeaa maahan pehmeänä ja diffusoituneena. Jos haluat kuvata henkilökuvia pilvisellä säällä, sinun kannattaa varata mukaasi ainakin yksi lisävalonlähde ja kyseiseen valo-olosuhteeseen sopivia valonmuokkaajia. Näin malli saa kasvoilleen valokuvauksellisen valon, eli valo- ja varjopuolen. Minulla oli Jaakon kuvauksessa mukanani käsialaman lisäksi valkoinen, läpikuultava sateenvarjo ja alumiinikehikko, johon pingotin mustan kankaan.

Kuvauspaikat olin käynyt katsomassa etukäteen ja valinnut sen mukaan, että sain kuviin toivomaani syksyistä tunnelmaa ja luontoa. Itse kuvaustilanteessa valitsin kuvaussuunnan sen mukaan, että saatoin hyödyntää miljöötä valaisussa. »

KUVAUSSUUNTA MAISEMAN MUKAAN

1 Pilvisenä päivänä valo vain lankeaa taivaalta, eikä sillä ole suuntaa. Jos kuitenkin haluat, että mallin kasvoilla on valokuvauksellinen valo ja varjo, lisää kontrastia pääkohteeseen siten, että malli erottuu kuva-alalta valollisimpana ja kontrastisimpana.

Aloitin kontrastin lisäämisen ja valo-varjopuolen rakentamisen niin, että valitsin sopivan kuvaussuunnan. Mallin toisella puolella on tummaa maisemaa (esim. metsä tai talo), joka varjostaa mallin kasvojen toista puolta ja luo siihen varjoa.

Tämän asian voit todeta itse, kun viet mallin kasvojen jommalle kummalle puolelle jotain tummaa, vaikkapa mustan kankaan. Kun tuot kankaan lähelle poskea, muodostuu poskeen varjo. Miljöössä mallin vieressä oleva metsä toimii samalla tavalla.

Kuvaajan suunnasta katsoen Jaakon vasemmalla puolella on metsikköä, kun taas oikealla puolella on avointa kalliota, rantaa ja Näsijärvi. Näin ympäröivä maisema luo itsessään mallin kasvoille valo- ja varjopuolen.

Usein jo pelkästään tämä toimii. Mutta koska vallitseva valo lankeaa suoraan mallin yläpuolelta taivaalta, jäävät silmät helposti

tummiksi. Tämän takia yksi lisävalonlähde on usein tarpeen, jotta kasvojen varjoalueet saadaan hieman vaaleammiksi ja silmätkin esiin. Lisävalonlähteellä saa myös kontrastia ja valo-varjopuolen eroa vielä suuremmaksi, koska kasvojen valopuoli tulee vielä hieman vaaleammaksi.

Lisävaloa käsialamasta

Yleensä kun käytän lisävalonlähdettä miljöökuvauksessa, pyrin siihen, ettei lisävaloisuus näy kuvassa, vaan kuva näyttää siltä kuin se olisi otettu vallitsevalla valolla. Lisävalo parantaa kuitenkin kuvaa niin teknisesti kuin visuaalis-kerronnallisesti, kun mm. kasvojen ilme erottuu paremmin.

Kuvassa Jaakon oikealla puolella on valojalustassa lisävalonlähteenä käsialama. Siihen on kiinnitetty valkoinen, läpiampuva sateenvarjo, joka muokkaa pienen valonlähteen valon vallitsevan valon kaltaiseksi.

Läpikuultava valkea sateenvarjo toimii pilvisen päivän pilviverhon tapaan: se suodattaa ja hajottaa pienen valonlähteen tuottaman valon pehmeämmäksi ja luonteeltaan enemmän vallitsevan valon kaltaiseksi.

Ympäröivä maisema luo itsessään mallin kasvoille valo- ja varjopuolen. Jaakon vasemmalla puolella on metsikköä, oikealla puolella avointa kalliota ja rantaa.

SALAMAN SÄÄDÖT

EDISTYNEELLE

Käytän käsialamasta miljöössä kuvatta manuaaliasennossa sen takia, että silloin pystyn kontrolloimaan laitetta. Yleensä määritän salaman tehon ohjelumun periaatteella. Näissä kuvissa käytössä oli kuitenkin hi-speed-synkronointi, jotta pystyin käyttämään lyhyempää valotusajaa ja siten määrittelemään, minkä tummuiseksi haluan maiseman mallin taustalla. Hi-speed-asennossa ohjelumun periaatetta ei voi käyttää.

Kun käyttää käsialamasta lisävalonlähteenä erilaisissa miljöön valo-olosuhteissa, kannattaa huomioida, mikä valaisukulma laitteessa on kulloinkin käytössä. Esimerkiksi Canon Speedlite 600 EX RT tuottaa suurimman valotehon kulmassa 200 mm, jolloin myös sen ohjeluku on suurin mahdollinen (60).

Kun käytössä on kapeampi valokulma, on valonlähde tehokkaampi. Mutta koska tavoitteena on tuottaa pehmeää valoa, niin valonmuokkaajana valkea läpikuultava sateenvarjo ei välttämättä pehmennä valoa riittävästi. Näin lisävalo saattaa jäädä liian kovan näköiseksi ja eroaa vallitsevan valon luonteesta. Vaarana on, että kuva näyttää "salamalla otetulta".

Tämän takia käsialama kannattaa asettaa vaikkapa 24 mm:n laajakulma-asentoon, jolloin valokulma on laajempi ja valo leviää suuremmalle alueelle alusta lähtien. Valo pehmenee edelleen läpikuultavan valonmuokkaajan ansiosta. Tällöin valonlähteen teho myös pienenee (ohjeluku 28), mutta pilvisenä päivänä teho riittää silti varsin hyvin.

Taustan tummuus valotusajalla

2 Seuraavassa kuvassa Jaakon oikealla puolella on metsikköä, kun taas vasemmalla on peltoaukio. Mallin kasvoille ei kuitenkaan muodostu valo- ja varjopuolta, vaan ne ovat tasaisen harmaat. Lisäksi kuva on harmaa siksi, että se on alivalotettu.

Halusin säilyttää taustamaiseman riittävän tummana, jotta pääkohde erottuu siitä selvästi. Ja samalla tutkia, miten lisävalonlähteen valo toimii lyhyellä valotusajalla.

Kun kuvaat miljöössä ja käytät lisävalonlähteenä salamalaitetta, periaatteena on, että aukolla määrittelet salaman tehoa ja valotusajalla vallitsevan valon määrää. Jos tausta näyttää liian tummalta, pidennät valotusajaa. Ja jos se taas on liian vaalea, lyhennät aikaa.

Jos käytössäsi oleva salama on sellainen, ettei sen tehoa voi säätää, säädät sen kirkkauden näkymisen kuvassa aukolla. Mitä suurempi aukko, sitä enemmän valoa, ja päinvastoin. Useimmissa nykyaikaisissa salamalaitteissa on tehonsäätömahdollisuus, joten voit tehdä säädön myös itse laitteesta tai mahdollisesta erillisestä lähettimestä.

EDISTYNEELLE

OHJELUVUN PERIAATE

Itse käytän yleensä ohjelumun (GN) periaatetta salaman tehon määrittämisessä. Asetan laitteet manuaaliasentoon, määritän laitteen valaisukulman vallitsevan valon olosuhteen mukaisesti (eri valaisukulmilla on eri ohjeluku), lasken ohjelumun periaatteen laitteiden etäisyyden pääkohteesta ja hienosäädän tehon lopulta kameralta päällä olevasta radiolähettimestä.

Tämä periaate toimii varsin hyvin, jollei käytä hi-speed-asentoa. Jokaisen salamalaitteen ohjeluku löytyy käyttöoppaan Tekniset tiedot -osiesta.

Ohjelumun periaate:

Ohjeluku
(guide number) ÷
Valonlähteen etäisyys
pääkohteesta
= Käytettävä aukko

Siirsin Jaakon puun toiselle puolelle. Nyt puunrunko on enemmän mallin kasvojen etupuolella ja niitä lähempänä. Näin sain kasvoille varjopuolen.

Tämän jälkeen asetin lisävalonlähteen mallin vasemmalle puolelle ja valaisin sillä kasvot vaaleammiksi. Lisävalonlähteessä oli edelleen valonmuokkaajana läpiampuva, valkea sateenvarjo.

Mallin paikan siirtämisen, lisävalaisun ja vallitsevan valon alivalottamisen ansiosta sain mallin kasvoille valokuvauksellisen valo- ja varjopuolen, ja kohde erottuu selvemmin taustasta.

Pääperiaate on, että kohteen riittävän sävyllisen erotuksen taustasta saa aikaan, kun alivalottaa vallitsevaa valoa 0,5–1 aukkoa ja valaisee pääkohteen irti taustasta. Henkilö irrotetaan taustasta niin, että kasvojen valopuoli on vaaleampi kuin tausta ja varjopuoli tummempi kuin tausta.

HALUTTU KUVAUSSUUNTA & VARJON RAKENTAMINEN

3 Mitä jos haluat kuvata sellaisessa kohdassa, jossa mallin toisella puolella ei ole luonnollisesti mitään tummaa ympäristöä? Juuri tämän takia en lähde miljöökuvaukseen ilman alumiinikehikkoa ja mustaa kangasta, jonka voi pingottaa siihen.

Olen itse tehnyt 1 x 2 metrin kokoisen alumiinikehikon, johon voin pingottaa erilaisia kankaita. Tällä kerralla käytössäni oli tehdasvalmisteinen versio. Kuten kuvasta näkyy, kuvauspaikka oli hieman hankala, ja ainoa avustajani piti jo tiukasti kiinni valojalustasta, ettei se kaatunut epätasaisessa maastossa ja tuulessa.

Saimme kuitenkin kehikon pysymään pystyssä mallin lähellä. Näin mallin vasemmalle poskelle muodostuu varjopuoli. Mallin kasvot on valaistu samoin kuin aiemmissakin kuvissa.

Jos olosuhteet ovat hankalat ja sinulla ei ole kuvaustilanteessa avustajaa, kiinnitä lisävalonlähde sellaiseen jalustaan, josta saa yhden jaloista pidemmäksi. Näin se pysyy paremmin pystyssä epätasaisessakin maastossa. Lisäksi mukana kannattaa olla myös muutampia painoja, joilla tukea jalustaa.

Sateenvarjo valonmuokkaajana on hyvin herkkä tuulelle. Se ei tarvitse kuin pienen tuulen henkäyksen, niin jalusta valonläheteineen kaatuu.

Kuvauskalusto

- » Canon EOS 6D -kamera ja 85 mm f/1,2L -objektiivi
- » Canon Speedlite 600 EX-RT -salama
- » Valojalusta
- » Valkea, läpikuultava sateenvarjo, jonka halkaisija 105 cm
- » Tilthead, jolla salama kiinnitetään valojalustaan
- » Alumiinikehikko, johon pingotettu musta kangas - Lastolite Skylite 1 x 2 m tai tee itse (ks. ohjeet Valo ja valaisu -kirjasta).
- » Canon Speedlite Transmitter ST-E3-RT -radiolähetin

HALUTTU KUVAUSSUUNTA & VALON RAKENTAMINEN

4 Ymmärtämällä vallitsevaa valoa ja hallitsemalla sitä voit tehdä sellaisia kuvia kuin haluat. Näet valon, voit tuoda sitä kuvaan lisää, voit poistaa sitä, voit muokata sitä, voit antaa sen olla. Kaikki nämä keinot ovat osia siitä valokuvaajan työkalupakkia, josta sitten kaivat tarvittavan keinon kuhunkin tilanteeseen.

Viimeinen kuvapari osoittaa, miltä kuva näyttää, jos päättää kuvata sellaisessa kohdassa, jossa miljöössä ei ole luonnollisesti mallin lähellä mitään tummaa. Ja haluaa laajan kuvarajauksen, jolloin mallin lähelle ei voi asettaa tummaa kangasta.

Alkusetelman kuvassa havainnollistuu selvästi, millainen on pilvisen päivän vallitseva valo, jolla ei ole suuntaa. Se ikään kuin ympäröi mallia joka puolelta.

Toiseen kuvaan on lisätty valoa valaisemalla Jaakko vasemmalta puolelta samoin kuin aiemmissakin kuvissa. Kun katsoo mallin kasvojen varjopuolta, huomaa, että varjon sijasta sinne piirtyy taivaalta lankeavaa valoa. ●

Ideakuvat mallin apuna

OLIN SYKSYLLÄ kuuntelemaan eteläafrikkalaisen valokuvaaja Brett Floresin luentoa. Brett puhui luennossaan mm. kuvien suunnittelusta ja ideakuvien keräämisestä.

Jäin esityksen jälkeen miettimään, kuinka järkevöittäisin omaa prosessiani. Olen kyllä kerännyt ideakuvia ottamalla kuva-kaappauksia ja keräämällä kuvat pdf-tiedostoksi.

Brettin luennon aikana muistin, että onhan minulla Pinterest-tili, joten otin sen heti aktiivisen käyttööni. Tein tiililleni kansion, johon keräsin ideakuvia ja jaoin kansion myös mallille, jotta hän saattoi käydä katso-massa ideakuvia ennen kuvausta.